

via Uleåborgs Universitet, det lokala utbildningscentret samt Anargiela Serviin. 17 personer, de flesta lärare, tog möjligheten att ta ledigt från sina respektive arbeten. Utbildningen genomfördes på akademisk nivå med komplettering via ett lärlingssystem med "språkmästare". Studenterna fick vara med i vardagslivet tillsammans med äldre talare av språket där de enbart talade samiska med varandra. Detta var en viktig del i utbildningen eftersom studenterna inte bara lärde sig språket utan även kulturen och traditionerna.

Samisk pedagogik

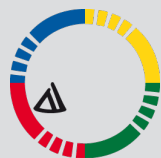
Under åren 2005-2007 genomfördes ett forskningsprojekt vid sameskolorna i Gällivare och Jokkmokk. Forskningsledare var Asta Mitkijá Balto från Sámi Allaskuvla och Gunilla Johansson, Luleå Tekniska Universitet. Projektet genomfördes enligt aktionsmodellen där forskare och personal gemensamt förnyade och förändrade existerande praxis med grund från Baltos teori om *sámi árbevirolas bajásgessin*, samisk traditionell uppfostran.

Forskningsprojektet konstaterade att även om den samiska politiska viljan funnits i hundra år att skapa en samisk plattform för den samiska undervisningen, så har det inte lyckats. En orsak kan vara att majoritetssamhällets kultur är mycket starkare och kraftigt påverkat det samiska samhället och tankesättet. Det är ett resultat av den långvariga kolonisering samerna har utsatts för. För att ändra på det är det nödvändigt med en dekoloniseringsprocess och att börja värdesätta sin egen kultur. Resultatet av forskningsprojektet blev en konkretisering av vad samisk kulturell och traditionell kunskap är för något, vilka traditionella metoder som finns och hur dessa kan anpassas till skolan som ett pedagogiskt verktyg.

Forskningsprojektet är ett exempel på att samisk pedagogik existerar och är till stor nytta för undervisningen och de samiska elevernas utveckling. Den samiska filosofin med språket och de samiska värdena har ett direkt samband med både den samiska historien, det samiska landskapet och framtiden. Den är grunden för det samiska samhällets utveckling.

Läs hela artikeln med källhänvisningar med mera: https://www.sametinget.se/modeller_revitalisering

Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget

Besöksadress: Adolf Hedinsvägen 58

Postadress: Box 90, 981 22 Kiruna

Telefon växel: 0980-780 30

Fax: 0980-780 31

Webbplats: www.sametinget.se

E-post: kansli@sametinget.se

Alla anställda nås på e-postadress:
fornamn.efternamn@sametinget.se

Information från

sametinget

Samiskt språkcentrum

5-2016

Modeller och erfarenheter av språklig revitalisering

Bli inspirerad av starka modeller som bygger på ett långsiktigt arbete och fungerat väl i andra sammanhang!

I avdelningen med förstaspråkstalare är all verksamhet på nordsamiska och lulesamiska. Två olika dialekter har visat sig vara positivt för barnen lär sig både förstå och kommunicera med varandra obehindrat.

Förskolan Giella

Vid den samiska förskolan Giella i Jokkmokk arbetar man med en modell som följer Colin Bakers forskning och som har använts av Jon Todal i Svahken Sijte på sydsamiskt område. Inom förskolan finns både lulesamiska och nordsamiska jämsides. Tidigare barngrupp var uppdelad i olika avdelningar utifrån språk. I båda grupperna fanns blandade samiska språkkunskaper hos barnen. Nu är barnen uppdelade i en avdelning med förstaspråkstalare, oavsett om det är lulesamiska eller nordsamiska, och två avdelningar för barn med samiska som andraspråk, en för nordsamiska och en för lulesamiska.

De två andra avdelningarna har organiserats utifrån modellen med Giellabeassi. Där är också samiska huvudspråket, men med svenska som stödspråk. Resultatet har blivit att båda grupperna lär sig samiska på ett bättre sätt. Barnen med samiska som hemspråk utvecklar sin samiska eftersom språket används konsekvent. Även för andraspråkstalarna är språkutvecklingen positiv eftersom barnen är på samma nivå, lär sig i sin egen takt och ingen hämmas av barn som har språket hemifrån. Föräldrarna involverades redan från början i en föräldrasamrådsgrupp. De är positiva och vill också lära sig mer.

Samiskt Språkcentrum

Ingegerd Vannar
tel. 0980-780 29
ingegerd.vannar@sametinget.se

Adress: Industrivägen 14, 920 64 DEARNA/TÄRNABY

Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget

Språkbad och språkmiljöer

Om språket behandlas som en oumbärlig del i kulturen har den en given plats i helheten och ska därmed vara undervisningsspråk i alla ämnen. Det är då den har en chans att revitaliseras och bli ett levande språk i samhället. Om det istället behandlas som ett skolämne vilket som helst får det ingen hög status varken i det samiska eller det andra samhället. Språkinläringen blir då inte heller på den nivån att eleverna lär sig ett fungerande språk.

Språköverföringen måste vara en aktiv inläring redan när man är liten. Barn lär sig ett språk aktivt bara om man regelbundet pratar språket och om barnet själv förväntas använda språket. Det ska användas som ett regelrätt kommunikationsspråk. Språköverföring kan ske i hemmet, vilket ger de bästa förutsättningarna, via Giellabeassi (språkbon) och Giellalávgun (språkbad) och som undervisningsspråk i skolan.

Resultaten av detta arbetssätt har varit betydelsefulla enligt Annika Pasanen, språkforskare vid Helsingfors universitet som forskar om enaresamiskans revitalisering.

Metoder och strategier

Goda råd utifrån den forskning och det lyckade arbetet som gjorts för enaresamiskan i Finland:

- **Gör Giellabeassi** och Giellalávgun över hela språkområdet.
- **Gör språket till undervisningsspråk** i skolan.
- **Anordna intensivkurser** i samiska för unga vuxna, småbarnsföräldrar och lärare i förskola och skola för att öka språkanvändningen i hemmet.
- **Informera bort missuppfattningar** och fördomar kring språket och undervisningen, såsom att barn blir halvspråkiga, att barn inte kan lära sig flera språk samtidigt, att det inte går att undervisa i ett minoritetsspråk, att eleverna inte blir nog duktiga i andra ämnen för att klara sig vidare o.s.v.

Kriterier

Om man ska lyckas med revitalisering av ett språk finns ett antal kriterier som måste uppfyllas:

- **En förståelse måste finnas** hur språköverföring går till. Det är till exempel en vanlig missuppfattning att det räcker med några timmars språkundervisning i veckan på förskola och skola.
- **Språkrevitaliseringen måste vara viktig** för fler än språkaktivisterna och lärarna. Om de "vanliga" människorna och föräldrarna inte är engagerade utan lämnar över ansvaret till andra är förutsättningarna mycket sämre.

• **Språköverföringen** måste prioriteras högst. Om den grunden och förståelsen saknas att full satsning på språkinläringen måste göras, fungerar inga andra metoder heller.

• **Man måste prata språket.** Många språkförespråkare och språkpolitiker pratar om språket men pratar inte språket. Det är ett vanligt fenomen bland minoritetsspråken, vilket ofta blir tydligt på möten och konferenser. Detta ger inget förtroende och de blir inga goda förebilder för språkets utveckling.

• **Tolerans måste finnas** att språket inte är och inte blir som förr. Det blir en förändring med nya generationer som lever ett annat liv än man gjorde tidigare. Språket är inte statistiskt utan förnyas i ett nytt samhälle. Den acceptansen och förståelsen måste finnas. Samtidigt måste den äldre generationen börja prata samiska med barn igen.

“*Målet med vad man vill med språket måste vara tydligt. Vill man revitalisera språket måste det till politiska beslut som sedan ska genomföras metodiskt, utifrån modeller som man har bestämt och som har prövats på andra ställen, inte skapa egna oprövade modeller som bygger mer på tro än vetande. Det finns mycket kunskap om starka och svaga modeller i språkinläringen genom den forskning som bedrivits på olika håll i världen.*”

Jon Todal, språkforskare vid Sámi Allaskuvla i Guovdageaidnu

Enaresamiskan - ett lyckat exempel

Revitaliseringen av enaresamiskan i nordöstra delen av Sápmi är ett bra exempel på att det är fullt möjligt att ta tillbaka ett språk som är på utdöende. Enaresamiskan har idag 300-350 talare efter en lång tid av negativ utveckling. Språket tappade status vilket gjorde att alltfler yngre övergav språket till förmån för finskan. Enaresamiskan har som mest haft ca 1000 talare i början av 1900-talet.

1997 var ett brytningsår för enaresamiskan då det arbete som gjorts för att revitalisera språket resulterade i att två s.k. Giellabeassi etablerades i Enare och ett i Ivalo. Ett Giellabeassi är ett språkbad för förskolan där språket används konsekvent vilket gör att barn som inte kan språket lär sig snabbt. Målet är att alla barn i Giellabeassi ska vara tvåspråkiga när de börjar skolan.

Sedan år 2000 är enaresamiska undervisningsspråk i nästan alla ämnen i grundskolan. På lågstadiet sker all undervisning på enaresamiska. På mellanstadiet är det i mindre omfattning, medan undervisningen på högstadiet ännu är mest på finska.

Familjerna har börjat använda samiska i hemmet, i sociala sammanhang och umgänget i övrigt. Den samiska dräkten har börjat synas mer konsekvent, samebarn har börjat döpas med samiska namn och alltfler samer har börjat studera språket. Enaresamiska har blivit ett högstatusspråk i området vilket innebär att även etniskt finska medborgares barn lär sig enaresamiska i skolan.

Ytterligare en effekt av det lyckade arbetet var att en intensivutbildning på ett år erbjöds